

beljen grob, žena pa veruje v njegovo zvestobo. Želo suma je vbrizgalo strup. Misel je začela vrtati in je izvrtala nebroj dokazov o moževi nezvestobi, za katere se Vera prej še zmenila ni. Zakonska idila se začne izprevrčati najprej v vice, nato v pekel. Mož in žena drug drugega mučita in se zasovražita. Bojita se drug drugega in si strežeta po življenju. Oba se pogrezata globlje in globlje. Zdvajanje ju tira v poizkuse prave nezvestobe. Zdaj se lahko opravičeno črtita. Sovraštvo se stopnjuje v besnost dveh človeških hijen, ki druga na drugo prežita in se koljeta, dokler žena moža ne umori in se sama ne obesi.

Po preprostosti predmeta, premočrtnosti dejanja, lapidarnosti pripovedovanja in po brezkončnem, a ne utrujajočem ponavljanju istega motiva, ki daje povesti nenavadno enotnost in zaokroženost, spominja ta knjiga na samega Cankarjevega «Hlapca Jerneja». Prosta igra človeških strasti in nagonov je za Bevkovo pero prav posebno prikladna in hvaležna snov. Pisatelj dramí z odločno roko te skrivnostne strune, ki pojo kakor temno podzemeljsko pobobnevanje ob potresu. Človek se spomni celo Dostojevskega, vendar o posnemanju ni mogoče govoriti; osebe so preveč naše in način Bevkovega ustvarjanja ima nekaj čisto svojega na sebi.

Zanimivo je, da je vsebinsko drzni spis izšel prvič v «Domu in svetu» (1925). Ta list v svojih ocenah Bevkovih del često graja jezikovne nepravilnosti, sam pa svoje spoštovanje do vsega, kar Bevkovega objavi, tako prettrava, da tiska tudi očitne pogoške, sebi in pisatelju gotovo ne v prid. Tako se je zgodilo tudi z «Muko gospe Vere». Ponatis je razen kratkega dodatka v uvodu dobeseden, vštévši jezikovne pege. Breznik, Koštiál, Debeljak in drugi bi lahko s pridom paberkovali. Da so isti glagoli neprehodni v tretji in prehodni v četrti vrsti, Bevku ni zmerom jasno, če piše: «Jezik je lep i l v ustih» (str. 14) namesto «lepél». «Krik, ki mu je z l e d e n e l (prav: zledenil) hrbtenico» (63). «Ta misel j i je z l e d e n e l a (prav: zledenila) kri» (80). «Morilec, ki bi po storjenemu dejanju rad oživel (prav: oživil) mrliča» (64). «Rjuhe so p o r d e č i l e (prav: so se pordečile)» (100). Redka je pravilna raba: «Je Vera zledenela po vsem telesu» (68). Srečujemo «male omarice» (31) in «malo okence» (68). Kakšne so velike omarice, velika okenca? «V neki knjigi je našla malo (prav: majhno) fotografijo» (27 in 32). «Naročje žene» (29). «obraz žene» (65), «beg moža» (77), «vpliv moža» (73) bi moralo biti vse s svojilnim pridevnikom: «ženino naročje» itd. «Dokler ni odprla t r e p a l n i c e» (prav: trepalnic; 79). «Da j o (prav: je) groza ne dohiti» (103). «Niti ena misel j o (prav: je) ni več mučila» (103). «Ni se pustila (prav: dala) varati» (28). Natančnež bi našel še to in ono. Pisatelj, ki stoji v ospredju današnjega literarnega rodu, ni še v takih letih, da bi se mu smelo zdeti upoštevanje te ali one precepljene dlake naših slovničarjev pod njegovo častjo, zlasti ne v ponatisih.

Andrej Budal.

Gorjančev-Seliškar: Čudak in solnčna ura. Maribor, 1929. Založila Zagorka Seliškar. 48 str. Cena 10 Din.

Vsako leto se nekako sporadično tiho in neopazno pojavi na našem knjižnem trgu par knjižic, ki pa še isti hip prav tako nepoznano in brez sledu izginejo. Večinoma izhajajo v samozaložbah. Kar se tiče njih pomena, moremo o njih govoriti samo kot kronisti.

Avtorja «Čudaka in solnčne ure» razodeva že modernistično-preciozni naslov njegove zbirke, ki ne pomeni nič. Prav take so njegove pesmi. Ne, tupatam košček pokrajinske slike, drobec misli ali verz, iz katerega bi utegnila nastati pesem — koj nato pa spet vse utone v plehkosti in banalnosti, v brezzvezni in brezzmiselni retoričnosti.

Vzlic modernističnemu jazzu, radiu, sportu, filmu, motorju in drugi navlaki se oglasi iz teh popevčic včasi Slomškov epigon. N. pr.:

Moško poštenje,	Vidiš krivico,
zdravje duha,	kaži ji pest,
volja jeklena,	dobro udari,
čistost srca.	čista bo vest.

Bolj karakteristični še pa so za avtorja takile verzi:

Solnčne rože in vijolce,
to so moje ljubice,
svetla noč — razkošna soba
in šampanjec — zvezdice ...

Skratka: neužitno, banalno, naivno, prisiljeno in diletantsko.

F. A.

G L O S E

Naša proletarska literatura in Nolit. — V julijski številki propagandne revije Nolit, ki je podružnica nemške založbe Nolit (Nolit-Verlag), so objavili naši mladi politični literatje B. Kreft, A. Cerkvénik in F. Delak svoje fragmente — saj je vse njih literarno delo do sedaj le še fragment — o slovenski literaturi in tudi svoje slike. Karakteristika vseh treh je plitkost, ozkost nazora in tendenčnost, češ, da je umetnost samo tisto, kar nosi na sebi pečat neke politične misli in socialne ideje in da je vse drugo, prav zato ker ni politično, brezpomembno in brez življenja, ker mislijo, da je življenje samo to, kar vidijo oni in da ne obstoji nič izven njih nazora. Nikdar ne seže njih pogled globlje v umetniško naravo, ali v svet umetniškega ustvarjanja. To jim je zaprto, gluhi in slepi so za vse višje od grobe vsakdanjosti. V svoj nazor pa so tako zagrizeni, da nekako smešno naivno in otročje dokazujejo, da so vsi drugi nazori napačni in neživljenski. To je njih sentimentalno čuvstvena in umska zabloda, ki je znak neglobokega mišljenja in majhne sile in ki se pri njih stopnjuje do demagoško neobjektivne drznosti in nepravčnosti. Če se zaletuje Kreft v Pregljo, ne da bi pomislil, da je Pregelj v tendenci svojega sveta, v svojih delih prav tako upravičen verjeti v svoje kot Kreft sam, kaže le njegovo zaletelost in pomanjkanje uvidevnosti. Tudi njegovo proglašanje vse ostale slovenske literarne produkcije za sterilnost, je zopet le mogoče pri njegovi slepoti — skratka, pri enostavnem pomanjkanju zdrave razsodnosti. Zato je njegov članek vodenost in gola neresnica v vseh trditvah. Ali niso malone vsi, ki jih Kreft hvali, dokaj povprečni pisatelji? Gola propaganda in prijateljska gesta je, ako se omenja Cerkvénik dramatik in pisatelj, ki misli da je socialnost le seksualna fizijologija in perverznost, ter da so njegovi zobotehniki proletarci in živi ljudje? Zakaj Cerkvénik sploh ni proletarski pisatelj. — Tudi pesnik Seliškar ni to, za kar ga Cerkvénik proglašá. Kako je poučna preprosta Cerkvénikova nelogičnost pri iskanju centralne osebnosti! «Jaz mislim,» trdi, «da je iskanje centralne osebnosti v slovenski literaturi nesmiselna stvar, da ne rečem neumna», jo pa čez hip sam najde in proglašá: «Tako je Seliškar za gotovi del slovenskih mas (!) v resnici centralna osebnost.» To seveda ni res, pač pa vidim v tem le Cerkvénikov prijateljski odnos do pesnika in cenen poklon Seliškarju. Vendar Seliškar umetniško ni tako močan in prečiščen, da bi bil umetniško neoporečen; tudi njegov svet ni mogočen, ker je vsebinsko in miselno preozek in ne vidi ob sebi ničesar razen socialnega. Res pa je, da razen Cerkvénika pri nas danes